

Prezentare sistem electoral 2008

Pentru a exemplifica modul de atribuire a mandatelor în noul sistem electoral, vom lua ca exemplu un județ fictiv în care urmează să fie aleși 5 senatori și 10 mandate de deputați. Vom vedea în cele ce urmează cum se desfășoară procesul de atribuire a mandatelor de senator.

În acest județ, au propus candidați 4 partide și toate cele 4 partide au depășit pragul electoral de 5% la nivel național. Rezultatele fiecărui partid, la nivel de colegiu pentru alegerea Senatului, sunt după cum urmează (deși tabelul conține pe rânduri partidele, se înțelege că voturile din tabel reprezintă voturi acordate candidaților partidului respectiv din fiecare colegiu):

(voturi)	Colegiul 1	Colegiul 2	Colegiul 3	Colegiul 4	Colegiul 5	Total partid
Partidul A	8.989	9.949	10.742	9.896	12.243	51.819
Partidul B	2.965	3.238	4.975	3.679	3.420	18.277
Partidul C	5.165	5.641	13.383	10.936	15.076	50.201
Partidul D	2.264	2.385	1.704	1.395	1.875	9.623
Total colegiu	19.383	21.213	30.804	25.906	32.614	

Tabel 1. Rezultatele partidelor la nivelul circumscripției (județului)

O dată stabilite de către Biroul Electoral Central (BEC) partidele politice care au depășit pragul electoral la nivel național, următoarea etapă are loc la nivelul circumscripției electorale (adică la nivel de județ). Atfel, Biroul Electoral de Circumscripție stabilește, separat pentru Camera Deputaților și Senat, coeficientul electoral al circumscripției electorale (județului), prin împărțirea numărului total de voturi valabil exprimate pentru toți competitorii electorali care depășesc pragul electoral la numărul de deputați, respectiv de senatori, ce urmează să fie aleși în acea circumscripție electorală (art. 48, alin. 3). Pentru județul nostru, în cazul Senatului, acest coeficient este:

$$Q = \frac{129.920}{5} = 25.984$$

Acest coeficient poate fi interpretat și ca numărul de voturi necesare pentru câștigarea unui mandat.

Pasul următor constă în împărțirea numărului de voturi obținute de fiecare partid la nivelul circumscripției la coeficientul electoral, reținându-se partea întreagă, nerotunjită a câtului. Acest număr reprezintă numărul de mandate repartizate de către Biroul Electoral de Circumscripție competitorului electoral la nivelul circumscripției electorale în prima etapă de repartizare a mandatelor.

Voturile rămase, adică cele neutilizate sau inferioare coeficientului electoral, precum și mandatele ce nu au putut fi repartizate de biroul electoral de circumscripție se comunică Biroului Electoral Central, pentru a fi repartizate centralizat în a doua etapă, la nivel național.

În județul nostru, situația se prezintă astfel:

	Voturi	Cât (Col1 / Q)	Rest (Col1 – Col2 x Q)	Mandate (egal cu Col2)
	Col1	Col2	Col3	Col4
Partidul A	51.819	1	25.835	1
Partidul B	18.277	0	4.975	0
Partidul C	50.201	1	13.383	1
Partidul D	9.623	0	1.704	0
Total	129.920	---	---	2

Tabel 2. Câturi, resturi și mandate atribuite în faza de la nivelul circumscripției

Astfel, observăm că în județul nostru se vor atribui 2 mandate în prima fază și celalte 3 mandate în faza de la nivel național. Trebuie menționat că, deși am stabilit deja că partidele A și C vor lua câte un mandat, nu este încă stabilit care dintre candidați vor primi mandatele respective.

Pentru faza de atribuire a mandatelor la nivel național, se efectuează o serie de operațiuni pe baza resturilor rămase de la nivelul circumscripției, descrise în art. 48, alin. 6 din lege. Calculele efectuate reprezintă o aplicare a metodei d'Hondt de atribuire a mandatelor într-un sistem electoral proporțional, metodă care era folosită și de sistemul cu vot pe listă folosit în România până în 2004. În urma acestei operațiuni, pe care nu o putem efectua în cadrul unei exemplificări cu un singur județ obținem numărul de mandate ce revin fiecărui partid din cele care nu au putut fi atribuite la nivel de circumscripție (județ).

Trebuie apoi să stabilim în care dintre circumscripții vor fi atribuite mandatele rezultate în urma operațiunii de mai sus. Pentru acest lucru se calculează un *repartitor de circumscripție* (art. 48, alin. 7). Acest *repartitor de circumscripție* ne va indica către ce circumscripții (județe) se vor îndrepta mandatele atribuite partidului la nivel național, urmând apoi ca Birourile Electorale de Circumscripție să atribuie mandatele candidaților din colegii, după cum vom vedea mai jos.

Pentru a continua exemplul, să presupunem că situația se prezintă astfel:

	Mandate atribuite în faza la nivel de circumscripție (județ)	Mandate atribuite în faza la nivel național	Total mandate în circumscripție
Partidul A	1	2	3
Partidul B	0	0	0
Partidul C	1	1	2
Partidul D	0	0	0
Total	2	3	5

Tabel 3. Mandate atribuite în faza de la nivel național și totalul mandatelor

Observăm că în județul nostru vor primi mandate doar două partide, A și C. Partidele B și D nu vor primi nici un mandat în județul nostru, dar voturile strânse de candidații lor în circumscripție nu sunt pierdute. Ele au fost folosite pentru a calcula numărul de mandate convenit celor două partide la nivel național. Aceste mandate vor fi atribuite către candidații celor două partide care au înregistrat scoruri mai bune în alte circumscripții.

Altfel spus, chiar dacă pare că în județul nostru 21,47% dintre alegători nu sunt reprezentați (adică cei care au votat cu partidul B sau partidul D), acest lucru este o consecință a proporționalității sistemului la nivel național. Deși într-un județ electoralul unui partid poate părea dezavantajat, acesta (electoratul) este *reprezentat proporțional la nivel național*.

Aceste situații contra-intuitive sunt o consecință firească a dezideratului de a avea o reprezentare proporțională la nivel național.

Ajunși în acest punct mai avem de făcut un singur pas pentru a stabili cine sunt reprezentanții cetățenilor din județul nostru. Trebuie să stabilim căror candidați atribuim cele 3 mandate convenite partidului A și cele 2 mandate convenite partidului C. Pentru aceasta, alcătuim o listă ordonată cu toți candidații, dispuși în ordinea descrescătoare a raporturilor dintre voturile valabil exprimate obținute în colegiile uninominale în care au candidat și coeficientul electoral al circumscripției electorale respective. Aceste raporturi se calculează până la a opta zecimală inclusiv (art. 48, alin. 12). Pentru județul nostru, lista arată astfel:

Candidat	Colegiu	Număr voturi	Raport
Partidul C	Colegiul 5	15.076	0.00058020
Partidul C	Colegiul 3	13.383	0.00051505
Partidul A	Colegiul 5	12.243	0.00047117
Partidul C	Colegiul 4	10.936	0.00042087
Partidul A	Colegiul 3	10.742	0.00041341
Partidul A	Colegiul 2	9.949	0.00038289
Partidul A	Colegiul 4	9.896	0.00038085
Partidul A	Colegiul 1	8.989	0.00034594
Partidul C	Colegiul 2	5.641	0.00021710
Partidul C	Colegiul 1	5.165	0.00019878
Partidul B	Colegiul 3	4.975	0.00019146
Partidul B	Colegiul 4	3.679	0.00014159
Partidul B	Colegiul 5	3.420	0.00013162
Partidul B	Colegiul 2	3.238	0.00012462
Partidul B	Colegiul 1	2.965	0.00011411
Partidul D	Colegiul 2	2.385	0.00009179
Partidul D	Colegiul 1	2.264	0.00008713
Partidul D	Colegiul 5	1.875	0.00007216
Partidul D	Colegiul 3	1.704	0.00006558
Partidul D	Colegiul 4	1.395	0.00005369

Tabel 4. Ordonarea candidaților pe partide și colegii, la nivelul circumscripției

Mandatele se atribuie în ordinea rezultată din lista de mai sus, având grijă să nu atribuim mai mult de un mandat în fiecare colegiu și ținând cont de numărul de mandate convenit fiecărui partid.

Astfel, primul mandat este atribuit candidatului partidului C din colegiul nr. 5. Următorul mandat este atribuit, conform listei, candidatului partidului C din colegiul nr. 3. Următorul pe listă este candidatul partidului A din colegiul nr. 5, dar în colegiul nr. 5 am atribuit deja un mandat candidatului partidului C, deci mergem mai departe. Următoare poziție din listă reprezintă candidatului partidului C din colegiul nr. 4, dar partidul C a primit deja cele 2 mandate convenite. Urmează candidatului partidului A din colegiul nr. 3, dar și în acest colegiu am atribuit deja un mandat către candidatului partidului C. Astfel, cele 3 mandate convenite partidului A vor fi atribuite, conform următoarelor 3 poziții din listă, candidaților acestui partid din colegiile nr. 2, 4 și 1.

Iată mai jos tabelul de la începutul prezentării noastre, conținând voturile fiecărui candidat, unde am subliniat acei candidați care primesc mandat:

(voturi)	Colegiul 1	Colegiul 2	Colegiul 3	Colegiul 4	Colegiul 5
Partidul A	8.989	9.949	10.742	9.896	12.243
Partidul B	2.965	3.238	4.975	3.679	3.420
Partidul C	5.165	5.641	13.383	10.936	15.076
Partidul D	2.264	2.385	1.704	1.395	1.875

Tabelul 5. Câștigătorii mandatelor și numărul de voturi câștigate de fiecare candidat

Observăm și la nivel de circumscripție o situație similară celei de la nivel național, în care se pare că reprezentarea nu este cea pe care am intuit-o. Totuși, dacă ne uităm cu atenție, vedem că situația este „corectă” dacă avem în vedere imaginea de ansamblu de la nivelul circumscripției (județului).

De exemplu, în colegiul nr. 4, cele mai multe voturi sunt strânse de către candidatului partidului C (10.926 voturi), dar mandatul este atribuit candidatului partidului A (9.896 voturi). La nivel de colegiu ne pare injust, dar dacă privim toate colegiile din circumscripție, observăm ca partidul C va primi cele două mandate în colegiile unde candidații săi au primit 13.383 voturi, respectiv 15.076 voturi. Cu alte cuvinte, în cazul partidului C, primesc mandate candidații care strâng mai multe voturi (deci se bucură de un sprijin electoral mai larg) în detrimentul colegilor lor de partid care strâng mai puține voturi, deși sunt mai bine plasați în colegiu.

În cazul partidului A observăm însă o situație opusă, în care candidații cei mai bine plasați (din colegiile nr. 3 și 5) nu primesc mandat. Acest lucru se datorează faptului că în colegiile respective candidații partidului C sunt mult mai bine plasați decât cei ai partidului A.

La nivelul circumscripției, alegătorii sunt reprezentați ținându-se însă cont de numărul de mandate convenit fiecărui partid. Interpretând rapoarturile din tabelul nr. 4 ca fracțiuni de mandat câștigate de fiecare candidat, constatăm că mandatele vor fi atribuite acelor candidați care obțin „cât mai mult” dintr-un mandat la nivelul circumscripției.